

1. rész

XMLHttpRequest

Klasszikus vs. aszinkron webalkalmazás

Szinkron (klasszikus) modell

- a böngésző HTTP kérést küld a szervernek (tipikusan GET vagy POST)
- a szerver feldolgozza a kérést, és előkészíti a választ
- a szerver visszaküldi a választ (tipikusan (X)HTML)
- kliens oldalon a teljes oldal frissül-akkor is, ha annak egy részén egyáltalán nem történt változás

Aszinkron modell

- JavaScript kódból aszinkron HTTP kérést küldünk a szerverre
- a szerver feldolgozza a kérést, és előkészíti a választ (mint korábban)
- a visszaküldött (szöveges vagy XML formátumú) választ egy callback függvény értelmezi
- ennek alapján aktualizálja az oldal megfelelő részeit (de **nem tölti újra**)

- ► **AJAX:** Asynchronous JavaScript and XML
- az alábbi technológiákon alapul:
  - egy, a böngészőbe beépített XMLHttpRequest objektum
  - JavaScript + hozzáférés a DOM hierarchiához
  - adatcsere: (nem csak a névben szereplő) XML, szöveg, JSON
- 2005-ben vált népszerűvé a Google révén (Google Suggest)
- motiváció:
  - igény az interaktív webalkalmazásokra
  - a klasszikus webalkalmazás sok szempontból nem felel meg ennek az igénynek-a teljes oldal frissítése minden kérés/válasz esetén
  - a kliensek előnyben részesítenek egy böngészőben futó webalkalmazást egy specializált desktop-alkalmazással szemben
    - nem kell kliens oldali alkalmazást telepíteni
    - könnyebb karbantartás

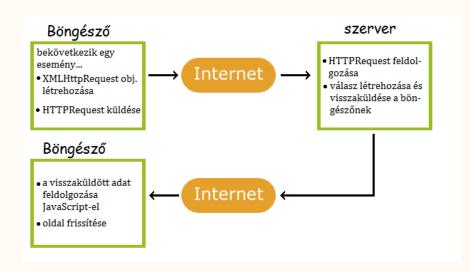
Az XMLHttpRequest API

- gyakran rövidítve XHR-re
- W3C Working Group Note (2016 okt.) a legtöbb böngésző támogatja (böngészőfüggő eltérések)
- aktuális specifikáció: WHATWG Living Standard
- az XMLHttpRequest API részletes leírása
- használható JavaScript, Jscript, VBScript-ből
- segítségével aszinkron kapcsolat hozható létre a kliens és szerver között
- a kérés feldolgozását követően a szerver válasza lehet:
  - egyszerű szöveg
  - XML
  - b objektum (JSON jelöléssel megadva)

AJAX technológia működési elve

Egy XMLHttpRequest objektum (főbb) metódusai

- open(method, URL[, async, userName, password])
  - kérés inicializálása
  - mindig használjunk relatív URL útvonalat, másképp az alkalmazásunk sebezhető lehet és a böngésző nem engedélyezi a kérést
  - az async alapértelmezett értéke true
- send([content])
  - kérés küldése a megadott body-val (a tartalom opcionális)
  - a fenti async paraméter befolyásolja ennek a metódusnak a szinkronicitását
- getResponseHeader(key)
- setRequestHeader(key, value)
- getAllResponseHeaders()

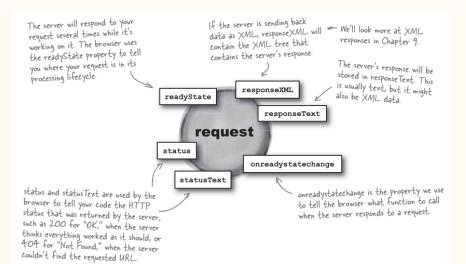
Egy XMLHttpRequest objektum adattagjai

- readyState:
  - o a kérés még nincs inicializálva
  - ▶ 1 a kérés inicializálva van
  - 2 a kérés el lett küldve
  - 3 a kérés feldolgozás alatt áll
  - 4 megérkezett a válasz
- onreadystatechange ennek értékeként kell megadni a callback függvényt, mely meg fog hívódni a readyState minden egyes változásakor
- status, statusText a HTTP válasz státuszkódja, s ennek szöveges változata
- responseType a válasz Content-Type-ja
- response a HTTP válasz body tartalma típusa váltoizik a responseType szerint, pl. ArrayBuffer, Blob, Document, JavaScript objektum vagy DOMString
- responseText, responseXML a válasz tartalma különböző formátumokban

XMLHttpRequest

- Példa: 5-ajax/getmessage_xhr
- Kliensoldali HTML:

```
<input type="button" onclick="getMessage()" value="Get message!"/>
<div id="message">No message yet...</div>
```

Kliensoldali JavaScript:

```
function getMessage() {
  const xhr = new XMLHttpRequest();
  xhr.onreadystatechange = () => {
    if (xhr.readyState === 4 && xhr.status === 200) {
       document.getElementById('message').innerHTML = xhr.responseText;
    }
  };
  xhr.open('GET', '/message');
  xhr.send();
}
```

Szerveroldali JavaScript:

```
app.use(express.static(path.join(process.cwd(), 'static')));
app.get('/message', (req, res) => {
    res.send('Hello from the server');
});
```

XMLHttpRequest megjegyzések

- Annak elkerülése, hogy a böngésző a cache-ből töltse be a kért URL tartalmát:
  - válasz fejlécének beállítása szerveroldalon:
    - HTTP1::response.setHeader('Cache-Control', 'no-cache, no-store, must-revalidate');
    - HTTP 1.0: response.setHeader('Pragma', 'no-cache');
    - Proxy-k: response.setHeader('Expires', '0');
  - változó érték (pl. véletlen szám vagy az aktuális dátum) küldése az URL-ben
- XML-alapú válasz esetén a kérésobjektum responseXML mezője XML-ként tartalmazza a választ
  - ennek feldolgozása XML DOM segítségével történik az XML dokumentumok feldolgozásához biztosít egy standard API-t
  - a DOM az XML dokumentumot egy faszerkezet formájában ábrázolja, melynek csomópontjai az elemek, attribútumok, illetve szövegrészek.
  - egyenértékű a böngésző HTML DOM-feldolgozójával, ugyanazon függvények érvényesek

POST kérések

- a send metódus paramétereként adhatunk meg kéréstestben küldött adatokat
- küldés előtt a tartalom típusának fejlécinformációját be kell állítsuk (Content-Type header)
- példa urlencoded form információ esetén:

```
xhr.setRequestHeader('Content-Type', 'application/x-www-form-urlencoded');
xhr.send('kulcs1=ertek1&kulcs2=42');
```

példa JSON esetén (**preferált**):

```
xhr.setRequestHeader('Content-Type', 'application/json');
xhr.send(JSON.stringify({ kulcs1: 'ertek1', kulcs2: 42 }));
```

- JSON előnyei ilyen esetben:
  - egymásba ágyazott komplex objektumok küldhetőek
  - számszerű és boolean típusok automatikusan deszerializáltak
  - egyszerűbben használhatóak a lefoglalt szimbólumok (pl. &, ?, =)

AJAX POST példa

Példa: 5-ajax/savemessages_xhr

- egyszerű üzenetek karbantartása
- a statikus oldal aszinkron GET hívással tölti be az üzeneteket
- új üzenetet aszinkron POST hívással küldünk

Szerveroldali index.js

```
// karbantartunk egy lista üzenetet
const messages = [];

// ha kérés-body-ban JSON van, dekódoljuk
app.use(bodyParser.json());

// GET = visszaküldjük az összes eddigi üzenetet JSON-ban
app.get('/messages', (req, res) => {
    res.json(messages);
});

// POST = új üzenet beszúrása
app.post('/messages', (req, res) => {
    messages.push(req.body);
    res.send('Message inserted successfully');
});
```


Kliensoldali index.html

```
<!DOCTYPE html>
<html lang="en" title="">
<head>
 <meta charset="utf-8">
 <title>AJAX example</title>
</head>
<body onload="getMessages()">
  <input id="newMessage" type="text" placeholder="Write message here"/>
  <input type="button" onclick="sendMessage()" value="Send message!"/>
 <div>Messages:</div>
  <textarea id="messages" rows="5" cols="100" disabled></textarea>
  <script src="script.js"></script>
</body>
</html>
```


Kliensoldali script.js 1/2:

```
function getMessages() {
  const xhr = new XMLHttpRequest();

  xhr.onreadystatechange = () => {
    if (xhr.readystate === 4 && xhr.status === 200) {
      const messages = JSON.parse(xhr.responseText);
      const formattedMessages = messages.
      map(message => `message: ${message.text}, date: ${message.date}`).join('\n');
      document.getElementById('messages').value = formattedMessages;
    }
};

xhr.open('GET', '/messages');
xhr.send();
}
```

date: new Date(),

}));


```
Kliensoldali script.js 2/2:
function sendMessage() {
  const xhr = new XMLHttpRequest();

  xhr.onreadystatechange = () => {
    if (xhr.readyState === 4 && xhr.status === 200) {
      alert(xhr.responseText);
      getMessages();
    }
};

  xhr.open('POST', '/messages');
  xhr.setRequestHeader('Content-Type', 'application/json');
  xhr.send(JSON.stringify({
    text: document.getElementById('newMessage').value,
```

Példa a böngészőben

My third message

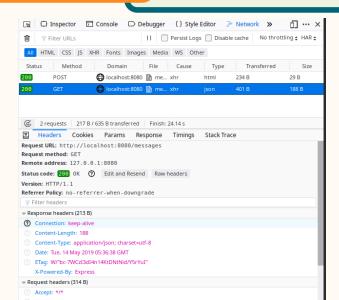
Send message!

Messages:

message: My first message, date: 2019-05-14T05:35:25.950Z message: My second message, date: 2019-05-14T05:35:31.909Z

Hívások monitorizálása a böngészőben (F12)

2. rész

A fetch API

fetch

- A fetch API egy egyszerűbb módszert nyújt aszinkron kérések elküldésére
- Legtöbb böngésző támogatja natívan: https://caniuse.com/#feat=fetch
- A klasszikus JavaScript on...Event mechanizmus helyett promise-okat használ
- Hivatalos standard: https://fetch.spec.whatwg.org/

Intuició: XHR Promise-esítése

Példa: XMLHttpRequest GET kérés leegyszerűsítése promise-szal:

```
function get(url) {
  return new Promise((resolve, reject) => {
    const xhr = new XMLHttpRequest();
    xhr.onreadystatechange = () => {
      if (xhr.readyState === 4 && xhr.status === 200) {
        resolve(xhr.responseText):
    };
    xhr.onerror = () => {
      reject(Error('Network error'));
    };
    xhr.open('GET', url);
    xhr.send():
  });
function getMessage() {
  get('/message').then((resp) => {
    document.getElementById('message').innerHTML = resp;
  });
```


A sikert kezelő callback egy Response típusú paramétert kap, melyben elérhetőek releváns információk a válaszról:

```
fetch('endpoint_url').then((response) => {
  console.log(response.headers.get('Content-Type'));
  console.log(response.headers.get('Date'));

  console.log(response.status);
  console.log(response.statusText);
  console.log(response.type);
  console.log(response.url);
});
```

A korábbi példa fetchesítve (ld. 5-ajax/getmessage_fetch):

A fetch metódus opciói

a fetch metódusnak megadható egy második objektum típusú paraméter, amely konfigurálja a hívást

```
fetch('/endpoint_url', {
  configKey: configValue,
  ...
}).then(...);
```

- alapbeállítással a fetch egy GET kérést küld a megadott URL-re, üres body-val, alapértelmezett fejlécekkel, stb.
- fontosabb beállítások (kulcsok a fenti objektumban):
  - method HTTP kérés metódusa
  - headers objektum a megadandó kérésfejlécekkel
  - body a kérés teste szöveges formátumban
  - redirect kövesse-e a hívás az átirányításokat automatikusan
    - lehetséges értékek: follow (alapért.), manual, error

A fetch metódus opciói

Példa: 5-ajax/savemessages_fetch - a korábbi üzenetmentő példa fetch használatával

```
function getMessages() {
 fetch('/messages')
    .then(response => response.json())
    .then(messages => messages.map(message =>
      `message: ${message.text}, date: ${message.date}`).join('\n'))
    .then((formattedMessages) => {
      document.getElementById('messages').value = formattedMessages;
    });
function sendMessage() {
 fetch('/messages', {
   method: 'POST',
    headers: { 'Content-Type': 'application/json' },
    body: JSON.stringify({
      text: document.getElementBvId('newMessage').value.
      date: new Date(),
    }),
  }).then(response => response.text())
    .then(getMessages);
```

Aszinkron formleadás

- Létező formok leadása: egy gomb nyomásával kiváltunk egy submit eseményt, amely a böngésző alapbeállítása szerint szinkron hívást küld.
- Ha ezt ki szeretnénk védeni, mert aszinkron hívást szeretnénk küldeni:
  - formokon kívül helyezzük a releváns bemeneteket
  - fölülírjuk a submit esemény lekezelését-ebben az esetben explicit meg kell kérjük a böngészőt hogy ne hajtsa végre az alapértelmezett lekezelést a preventDefault metódus segítségével
    - HTML:

```
<form onsubmit="customSubmit(event)">...
```

IS:

```
function customSubmit(event) {
  event.preventDefault();
  // az esemény feldolgozása
}
```

Aszinkron formleadás

- Az aszinkron kérésekhez begyűjthetjük az adatokat a DOM getElementById információja szerint, de így nem használjuk ki a formok adatgyűjtési lehetőségeit (csak a name attribútummal ellátott mezők csoportosítása).
- Ennek segítségére adott a FormData specifikáció, mellyel felépíthetünk form stílusú kulcs-érték párokat.
- FormData objektumokat építhetünk manuálisan, vagy a DOM form elemeiből automatikusan. Mind az XMLHttpRequest.send metódus, mind a fetch metódus body opciója fogadja, mint paraméter.
  - Manuális felépítés:

```
const formData = new FormData();
formData.append('key1', 'value1');
formData.append('key2', 'value2');
```

- Automatikus felépítés:
  - const formData = new FormData(document.getElementById('myForm'));
- Ezek használata automatikusan multipart/form-data típussal küldi az aszinkron hívásainkat

Példa: 5-ajax/formhandling_fetch - a 3-nodejs/formhandling aszinkron változata

```
function submitForm(event) {
                                                  // az esemény eredeti lekezelését
<!-- a form action és method-je helyett
                                                  // (szinkron leadás) fölülírjuk
     a submit eventre figvelünk -->
                                                  event.preventDefault();
<form id="myForm" onsubmit="submitForm(event)">
                                                  // az esemény a formra van értelmezve
  21--
                                                  const form = event.target;
   form elemek
                                                  // kivesszük a form adatait
  -->
                                                  const formData = new FormData(form);
  <input type="submit" value="Leadom!" />
                                                  // aszinkron kérést küldünk
</form>
                                                  fetch('/submit form', {
                                                    method: 'POST'.
<!-- ide írjuk a választ -->
                                                    body: formData.
<textarea id="result" rows="8" cols="70">
                                                  }).then(response => response.text())
 Még semmi...
                                                    .then((responseText) => {
</textarea>
                                                      document.getElementById('result').value
                                                        = responseText;
<script src="script.js"></script>
                                                    });
```


3. rész

API-k és REST

- REpresentational State Transfer
- Eredetileg Roy Fielding 2000-ben készített PhD tézisében jelent meg. Azóta széles körben alkalmazásra került.
- Általános design elveket ír körbe kliens-szerver szolgáltatásoknak.
- CRUD műveletek átírása HTTP metódusokra jelölőnyelv (pl. JSON) body-val
- Mivel JSON-t alkalmaz, több típusú klienst kiszolgálhat (böngésző, mobil, más szerver, stb.). Böngészőkben gyakran kliensoldali UI eszközökkel együtt használjuk (pl. React, Angular) rich client felépítéséhez.
- metódusok:
  - ► GET erőforrás(ok) lekérése
  - POST új erőforrás beszúrására használják
  - PUT/PATCH erőforrás módosítása teljes vagy részleges információk szerint
  - DELETE erőforrás törlése

Példa: bevezető

Példa: 5-ajax/rest

- 2 entitással dolgozó REST API, kliensoldalt nem tartalmaz
- entitások: blog posztok és felhasználók-a 2 entitás között egy-a-többhoz kapcsolat áll fenn
- a teljes REST API az /api útvonalra bekötött router segítségével jön létre

index.js:

```
import apiRoutes from './api.js';
// az API-t bekötjük a /api... endpointra
app.use('/api', apiRoutes);
...
api/index.js
const router = express.Router();
// minden testtel ellátott API hívás
// JSON-t tartalmaz
router.use(bodyParser.json());
// API endpointok a megfelelő alrouterbe
router.use('/blogPosts', blogPostRoutes);
router.use('/users', userRoutes);
```


GET http://myhost/api/users

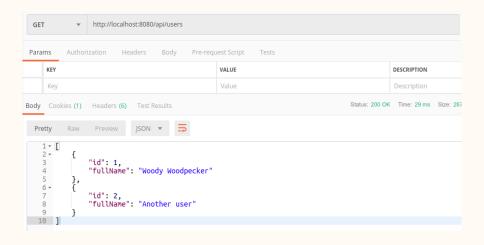
- összes felhasználó lekérése
- Figyelem: az URI az entitás neve többesszámban (nem /user, nem /getUsers, stb.)
- konvencionális tömböt térít vissza erőforrásleírásokkal
- query paraméterekben adhatunk meg szűrési információkat (adattag szerinti szűrés, pagination információ)

```
api/users.js
```

```
// findAll
router.get('/', (req, res) => {
    userDao.findAllUsers()
    .then(users => res.json(users))
    .catch(err => res.status(500).json({ message: `Could not find all users: ${err.message}` }));
});
```

Összes erőforrás elérése

Erőforrás elérése egyedi azonosító szerint

GET http://myhost/api/users/2

- egyedi azonosító esetén nem query paramétert használunk (**nem** /users?id=2)
- nem talált erőforrás esetén 404-es státuszkód elvárt
- az erőforrás formátuma nem muszáj megegyezzen a korábbival (pl. lehet több információt küldeni, amikor csak egy entitást térítünk vissza)

api/users.js

```
// findById
router.get('/:userId', (req, res) => {
  const { userId } = req.params;
  userDao.findUserById(userId)
    .then(user => (user ? res.json(user) : res.status(404).json({ message: `User with ID ${userId} not fo
    .catch(err => res.status(500).json({ message: `Error while finding user with ID ${userId}: ${err.mess}});
```

Erőforrás elérése egyedi azonosító szerint

GET	Г	*	http://localh	ost:8080/api/u	sers/2							
Params Authorization Headers Body Pre-request Script Tests												
	KEY					VALUE		DESCRIPTION				
	Key					Value		Description				
Body	Cooki	ies (1)	Headers (6)	Test Results	;		Status: 200 OK	Time: 227 ms	Size: 246			
Pre	-	Raw	Preview	JSON ▼	₽							
1 2 3 4		"id": "full	: 2, LName": "An	other user	п							

Erőforrások elérése kapcsolatok esetén

GET http://myhost/api/users/2/blogPosts

- A 2-es azonosítójú felhasználóhoz tartozó összes blog poszt
- Alkalmazható egy-a-többhöz kapcsolatok esetén
- Nem intuitív, mivel a blog posztok kollekciójából kérünk le külső kulcs szerint. Így lehetne /blogPosts?authorId=2 is, de ez REST szervereknél nem szokás, mert:
  - Az endpoint jogosultságok nem változnak query paraméterek alapján (pl. mert a 2-es ID-jú felhasználó posztjait láthatjuk, még nem jelenti azt, hogy mindegyiket láthatjuk)
  - További egymásbaágyazást akadályoz meg pl. GET http://myhost/api/users/2/blogPosts/4

Erőforrások elérése kapcsolatok esetén

api/users.js

```
// findBlogPostsForUser
router.get('/:userId/blogPosts', (req, res) => {
    const { userId } = req.params;
    userDao.userExists(userId)
        .then((exists) => {
        if (!exists) {
            return res.status(404).json({ message: `User with ID ${userId} not found.` });
        }
        return blogPostDao.findBlogPostsByAuthorId(userId)
            .then(blogPosts => res.json(blogPosts));
    })
    .catch(err => res.status(500).json({ message: `Error while finding blog posts for user with ID ${user}});
```


POST http://myhost/api/users

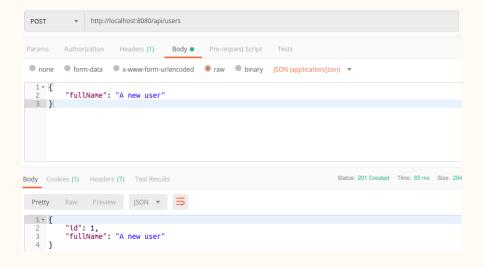
- az URL megegyezik a lekérő URL-lel
- a felhasználó paraméterei a body-ban lesznek ugyanazon formátumban, mint ahogy a GET visszaadta
- egyedi azonosítót nem adunk, azt mindig a szerver generálja
- hibás bemenet esetén megfelelő státuszkód-pl. 400 Bad Request (a példa validáláshoz middleware-t használ)

api/users.js

```
// insert
router.post('/', validate.hasProps(['fullName']), (req, res) => {
    userDao.insertUser(req.body)
        .then(user => res.status(201).location(`${req.fullUrl}/${user.id}`).json(user))
        .catch(err => res.status(500).json({ message: `Error while creating user: ${err.message}` }));
});
```

Erőforrás létrehozása

DELETE http://myhost/api/users/2

Az egyedi azonosítót használó URI-ra küldjük a DELETE parancsot.

```
api/users.js
```

```
// delete
router.delete('/:userId', (req, res) => {
  const { userId } = req.params;
  userDao.deleteUser(userId)
    .then(rows => (rows ? res.sendStatus(204) : res.status(404).json({ message: `User with ID ${userId} n .catch(err => res.status(500).json({ message: `Error while deleting user with ID ${userId}}: ${err.mes}});
```

Erőforrás törlése

DEL	ETE ▼	http://localhost:8080/api/users/2										
Params Authorization Headers Body Pre-request Script Tests												
	KEY				VALUE		DESCRIPTION					
	Key				Value		Description					
Body Cookles (1) Headers (3) Test Results Status: 204 No Conten												
Pre	tty Raw	Preview	Auto ▼	□								
1												

Erőforrás részleges módosítása

PATCH http://myhost/api/blogPosts/2

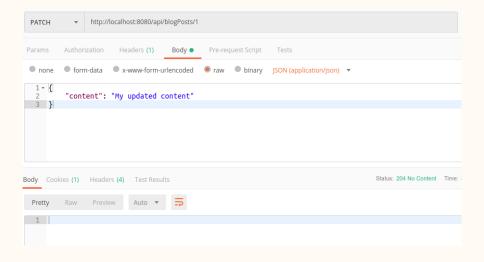
- A PATCH módszer kiegészíti az URI-n található erőforrást a body-ban megadott információval. Ezáltal a megadott URI-n kell létezzen már egy entitás, ellenkező esetben 404-et küldünk vissza.
- A kérés tartalmazhat részleges információt, mely esetben csak a megadott kulcsok lesznek frissítve.
- A válasz lehet 204 üres testtel, vagy 200-as az erőforrás teljes újdonsűlt teljes állapotával.

api/blogPosts.js

```
// update patch-csel
router.patch('/:blogPostId', (req, res) => {
  const { blogPostId } = req.params;
  blogPostDao.updateBlogPost(blogPostId, req.body)
    .then(rows => (rows ? res.sendStatus(204) : res.status(404).json({ message: `BlogPost with ID ${blogPostId}:
    .catch(err => res.status(500).json({ message: `Error while updating blog post with ID ${blogPostId}:
});
```

Erőforrás részleges módosítása

Erőforrás részleges módosítása

